

Õiguskantsler

Adressaat
Aadress

Teie 5.08.2012 nr

Õiguskantsler 11.09.2012 nr 6-3/121211/1204226

**Seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta
Jälitustegevuse pädevusest vangla põhimääruses**

Tänan, et pöördusite minu poole oma taotlusega, milles palute mul kontrollida justiitsministri 06.12.2001 määruse nr 87 „Tartu Vangla põhimäärus“ (*edaspidi* põhimäärus) põhiseaduspärasust.

Märgite oma pöördumises, et põhimääruse § 9 lubab Tartu Vangla julgeolekuosakonnal teostada vanglas jälitustegevust, mis aga on Teie hinnangul õigusrikkumine, kuna jälitustegevust tohib teostada üksnes kohtu loal. Leiate, et seetõttu on põhimääruse § 9 põhiseadusega vastuolus.

Teatan, et ei tuvastanud Teie pöördumises viidatud osas põhimääruse § 9 vastuolu seaduste ega põhiseadusega.

Selgitan Teile, et jälitustegevust teostatakse vanglas jälitustegevuse seaduse (JTS) ja kriminaalmenetluse seadustiku (KrMS) normidest lähtuvalt.

JTS § 6 lg 1 p 5 sätestab, et järelevalveteks oma pädevuse piirides on Justiitsministeeriumi vanglate osakond ja vangla.

Põhimääruse § 9 sätestab, et julgeolekuosakonna põhiülesanded on ennetada ja avastada õiguserikkumisi ning korraldada vanglas uurimist ja jälitustegevust.

Seega täpsustab põhimäärus jälitustegevuse seadust ning sätestab, milline vangla struktuuriüksus omab JTS § 6 lg 1 punktis 5 sätestatud pädevust. Põhimäärus iseseisvalt ei anna Tartu Vangla julgeolekuosakonnale jälitustegevuseks õigust ega laiendada ka vanglateenistuse pädevust võrreldes seaduses tooduga.

Eristada tuleb jälitustegevuseks pädevuse andmist ning konkreetsel juhul jälitustoiminguks loa andmist. Kui pädevus on antud järelevalvetoimisele (antud juhul Tartu Vangla julgeolekuosakonnale) eelnevate õigusnormidega üldiselt, siis loa üksikute jälitustoimingute läbiviimiseks annab vangla

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

julgeolekuosakonnale kas kohus või teatud juhtudel järelevalvetoimingu juht¹ ise. Vangla järelevalvetoiminguosakonnale antud järelevalvetoimingu pädevus tähendab ka seda, et just see struktuuriüksus peab vajaduse korral valmistama ette kohtult või järelevalvetoimingu juhilt järelevalvetoiminguks loa taotlemise materjalid ja loa saamisel teostama lubatud järelevalvetoimingud.

Järelevalvetoimingu alustamiseks ja järelevalvetoimingute tegemiseks loa andmise otsustaja sõltub sellest, mis eesmärgil järelevalvetoimingu läbi viiakse ning milliseid järelevalvetoiminguid teostama hakatakse.

Järelevalvetoimingu, mida vanglateenistus teostab, on jaotatav eesmärgist ja menetluslikust iseloomust lähtuvalt kaheks. Esiteks kriminaalmenetluslik järelevalvetoimingu, mille eesmärgiks on koguda kriminaalmenetluses tõendeid kuriteo avastamiseks (1). Teiseks lubab õiguskord vanglateenistusel järelevalvetoiminguid teostada kinnipidamiskohas kuriteo ärahoidmiseks või tõkestamiseks (kriminaalmenetluse väline järelevalvetoimingu) (2).

(1) Kriminaalmenetluse raames kuriteo avastamiseks teostatud järelevalvetoiminguks antakse luba kriminaalmenetluse seadustiku sätetest lähtuvalt ning loa andjaks on sõltuvalt järelevalvetoimingu kohast või prokuratuur.²

(2) Järelevalvetoiminguks, mida ei tehta kriminaalmenetluse käigus ning mille eesmärgiks on kinnipidamiskohas kuriteo ärahoidmine või tõkestamine, annab loa kas halduskohus või järelevalvetoimingu juht.

JTS § 12 lõike 1 kohaselt on järelevalvetoiminguks teostatud järelevalvetoiminguid:

- 1) andmete varjatud kogumine järelevalvetoimingu osalevate ja sellesse JTS §-s 14 sätestatud korras kaasatud isikute poolt;
- 2) võrdlusmaterjali varjatud kogumine ning dokumentide ja esemete varjatud vaatlus ning esmauuringud;
- 3) varjatud jälgimine, objekti varjatud läbivaatus ja asendamine;
- 4) isikusamasuse varjatud tuvastamine;
- 5) elektroonilise side võrgu kaudu edastatavate sõnumite edastamise fakti, kestuse, viisi ja vormi ning edastaja või vastuvõtja isikuandmete ja asukoha kohta andmete kogumine.

Nimetatud järelevalvetoiminguteks annab loa järelevalvetoimingu juht (JTS § 10).

JTS § 12 lõikes 3 on sätestatud järelevalvetoimingud, milleks annab JTS § 13¹ kohaselt vanglateenistusele loa halduskohus.³

Selgitan lisaks, et põhiseadus näeb kohtu loa nõude ette vaid sõnumisaladuse (kõne salajane pealtkuulamine, kirjavahetuse salajane lugemine jmt) piiramiseks. Teiste järelevalvetoimingute puhul on seadusandja lähtudes salajase teabekogumisega kaasneva riive raskusest määratlenud juhud, mil samuti on nõutav kohtu luba (nt kuriteo matkimine kriminaalmenetluses, varjatud sisenemine

¹ Vanglateenistuse juht või tema volitatud isik.

² KrMS § 112 lg 3 sätestab, et KrMS §-des 116, 118 ja 119 nimetatud järelevalvetoimingutega võib tõendeid koguda eeluurimiskohtuniku loal. KrMS §-des 115 ja 117 nimetatud järelevalvetoimingutega võib tõendeid koguda menetlust juhtiva prokuröri loal.

³ JTS § 12 lg 3 sätestab, et Justiitsministeeriumi vanglate osakonnal on kinnipidamiskohas kuriteo ärahoidmiseks või tõkestamiseks õigus lisaks JTS § 12 1. lõikes sätestatud teostada kinnipidamiskohtades järgmisi järelevalvetoiminguid:

- 1) eelvangistuses peetava või vangistust kandva kinnipeetava postisaadetiste varjatud läbivaatust;
- 2) eelvangistuses peetava või vangistust kandva kinnipeetava elektroonilise side võrgu kaudu edastatavate sõnumite või muu teabe salajast pealtkuulamist, -vaatamist või salvestamist.

eluruumi või muusse valdusesse) ja juhud, mil kohtu luba vajalik ei ole (nt varjatud jälgimine, nn kõneeristus).

Eelneva kokkuvõtteks märgin, et Teie pöördumises käsitletud aspektis ei ole põhimääruse § 9 põhiseadusega vastuolus, kuna kõnealune säte ei anna vanglateenistusele õigust järelevalveteguvuse läbiviimiseks – vastav õigus ja pädevus tuleneb eelviidatud seadustest ning põhimäärus seda ei muuda ega laienda. Tegemist on pädevusnormiga ning üksikuteks järelevalvetoiminguteks peab loa andma kohus või sõltuvalt asjaoludest muu pädev asutus või ametiisik.

Teatan, et ei tuvastanud Teie pöördumises viidatud osas põhimääruse § 9 vastuolu seaduste ega põhiseadusega.

Loodan, et minu selgitustest on Teile abi.

Lugupidamisega

Indrek Teder